Archetype

Pritzker 2018

Σοφία Τσιράκη - 08/07/2018

Ιδεολογικές αμφιταλαντεύσεις

Φέτος, το βραβείο Pritzker απονεμήθηκε στον Ινδό αρχιτέκτονα εφαρμογής και δάσκαλο Balkrishna Doshi, γεννημένο το 1927, ο οποίος και είναι ο πρώτος Ινδός αρχιτέκτονας που δέχεται τέτοια τιμή.

Ο Doshi ασκεί την αρχιτεκτονική για 70 σχεδόν χρόνια. Τη δεκαετία του ’50, είχε δουλέψει με τον LeCorbusier και τον Louis Kahn, των οποίων η επιρροή είναι εμφανής, καθώς η εμπειρία του από την επίβλεψη των έργων στην Chandigard, αλλά και στο Ahmedabad υπήρξε καταλυτική για την μετέπειτα πορεία του. Ο ίδιος δηλώνει: «Τα έργα μου είναι επέκταση της ζωής, της φιλοσοφίας αλλά και των επιθυμιών μου και επιχειρούν να συγκροτήσουν ένα αρχιτεκτονικό πνεύμα. Οφείλω αυτό το σημαντικό βραβείο στον δάσκαλο μου, Le Corbusier. Η διδασκαλία του με οδήγησε να διερευνήσω την έννοια της ταυτότητας του τόπου και να ανακαλύψω μια νέα σύγχρονη έκφραση εντοπιότητας για έναν ολιστικό, οικολογικό, βιώσιμο τρόπο κατοικησιμότητας».

Εικόνα 02

Τον βασικό άξονα της σκέψης και πράξης του συγκροτεί η ανθρωποκεντρική θεώρηση της αρχιτεκτονικής, αλλά και η συνεχής προσφορά του ως αρχιτέκτονα και δασκάλου, σε σχέση με την κοινωνική της διάσταση. Είναι χαρακτηριστική η δραστηριοποίηση του στον τομέα της δημόσιας αρχιτεκτονικής με θέματα όπως το Κέντρο περιβαλλοντικού σχεδιασμού και τεχνολογίας (1968), ή η ανοικοδόμηση της περιοχής Aranya (1986) με κατοικίες χαμηλού κόστους, έργο που θα μπορούσε κάποιος να παρατηρήσει οτι εμφανίζει γενεαλογικές συγγένειες με την ανοικοδόμηση του οικισμού Νέα Γκούρνα το 1945-50, από τον Αιγύπτιο αρχιτέκτονα Hassan Fathy.

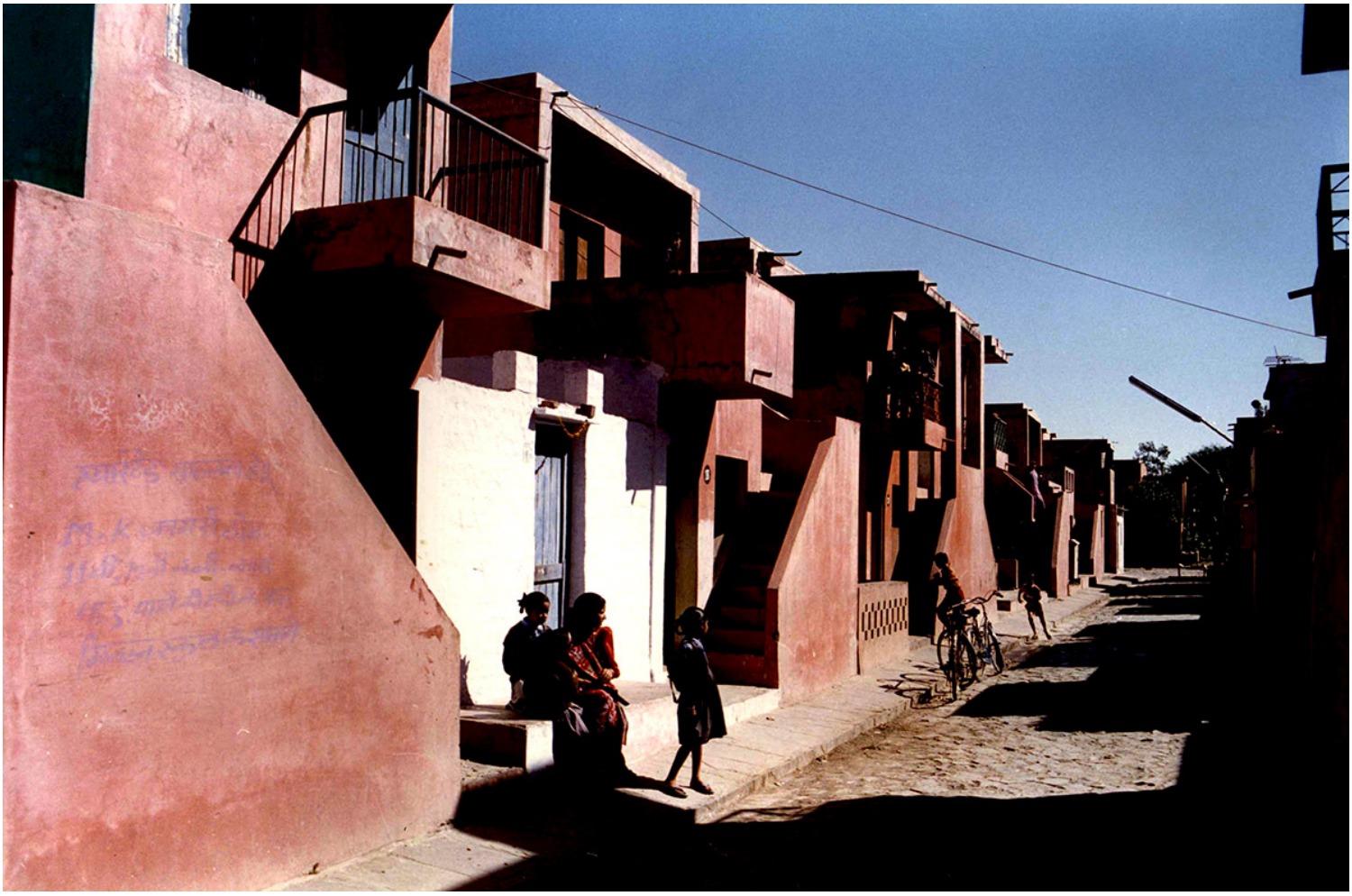

Εικόνα 03

Επίσης, τα έργα του διακρίνονται για την επεξεργασία του εσωτερικού χώρου και την έμφαση στη χρήση εντόπιων υλικών με ευρεία εφαρμογή της προκατασκευής. Ειδικά σε σχέση με την προκατασκευή (βλ. για παράδειγμα την εφαρμογή στην περιοχή Amdavad ni Gufa -1995), ο Doshi, επιχείρησε τον συνδυασμό της με εκφάνσεις της τοπικής τέχνης και ανέπτυξε ένα αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο με την ιστορία, τον πολιτισμό, τις τοπικές παραδόσεις αλλά και τις αλλαγές που χαρακτηρίζουν στο πέρασμα του χρόνου την πατρίδα του, την Ινδία.

Μπορεί κανείς να πει, πως στα έργα του Doshi κυριαρχεί η σχέση των θεμελιωδών αναγκών του ανθρώπου σε αναφορά με το περιβάλλον του, η κατανόηση των πολιτιστικών και κοινωνικών συνθηκών, η κλίμακα, η επεξεργασία των εντόπιων υλικών, ακόμα και θέματα βιοκλιματικού σχεδιασμού και τεχνολογικής αιχμής, σε μια μεταγραφή των παραδοσιακών τρόπων δόμησης σε σύγχρονη αρχιτεκτονική έκφραση.

Εικόνα 04

Νομίζω πως, από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής στάσης του Doshi, αποτελεί αυτή η ολιστική αντίληψη του ρόλου του αρχιτέκτονα καθώς και η έμφαση στο νοηματικό περιεχόμενο και τον ιδεολογικό προσδιορισμό της αρχιτεκτονικής δημιουργίας και ειδικά της δημόσιας κοινωφελούς έκφρασης της.

Όσοι θελήσουν να αναζητήσουν περισσότερα στοιχεία για το έργο του Doshi, αυτά υπάρχουν στη διεθνή βιβλιογραφία και το διαδίκτυο.

Θα ήθελα εδώ ωστόσο, να θέσω ένα ερώτημα που, έχω τη γνώμη, πως γεννάται αν κανείς παρατηρήσει την κυρίαρχη άποψη που προβάλλεται τη σημερινή εποχή, καθώς συχνά φαίνεται να υπάρχει μια αμφιταλάντευση ανάμεσα σε τάσεις υπερ-προβολής της μορφολογικής επεξεργασίας εμβληματικών έργων (κυρίως μέσω της ψηφιακής ατοπικής, άχρονης εικόνας τους) και σε εκείνες που αναζητούν και επισημαίνουν ουσιώδεις αρχές και αξίες όπως αυτές που αναφέρθηκαν προηγουμένως. Και οι οποίες όμως, θεωρούνται πια κατά πλειοψηφία, κάπως «ξεπερασμένες» ή «παλαιές».

Πρόκειται για συνειδητή απόφαση της επιτροπής Pritzker που επιχειρεί να τονίσει τη σημασία και αναγκαιότητα της επισήμανσης του ολιστικού ρόλου του αρχιτέκτονα; Ρόλος που συμβάλλει στην ιδιόμορφη και πολύπλευρη έκφανση της Αρχιτεκτονικής, ως επιστήμης, τέχνης αλλά και κοινωνικής δημόσιας λειτουργίας;

Ή αντίθετα, αποτελεί μια συμπτωματική εξαίρεση σε ότι συμβαίνει σήμερα; Μία ακόμη δηλαδή ενδιαφέρουσα «περίπτωση» στο σύγχρονο ιδεολογικό, κοινωνικό, πολιτισμικό “anything goes” που κατά κύριο λόγο φαίνεται να επικρατεί;

Θα μπορούσε ίσως, κάποιος να αναρωτηθεί αν ειδικά τα τελευταία χρόνια, τα βραβεία Pritzker αποτελούν μια διακριτή συνειδητή δήλωση στην πιθανή ιδεολογική αμφιταλάντευση μιας νέας εποχής. Μια δήλωση που ίσως να αμφισβητεί μετά λόγου γνώσεως τα καθιερωμένα αποδεκτά νοηματικά και αισθητικά στερεότυπα .

Εικόνα 05

Ας παρατηρήσουμε, πως οι τελευταίες βραβεύσεις (όπως το 2017 στους R. Aranda, C. Pigem, R. Vilalta, το 2016 μ στον A. Aravena, το 2015 στον F. Otto, για να αναφερθώ σε τρία χαρακτηριστικά παραδείγματα σημαντικών, αλλά και ιδιόμορφων δημιουργών) θέτουν στον αντίποδα της κυριαρχούσας παγκοσμιοποίησης των πάντων, ζητήματα -με μια σύγχρονη ωστόσο αναθεωρητική ματιά- σε σχέση με την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος, σε διαρκείς νοηματικές αλλά και αισθητικές αξίες: Στην ανθρωποκεντρική αρχιτεκτονική, στην κοινωνική της διάσταση, στην πνευματικότητα της. Στη σημασία της εντοπιότητας παράλληλα με το άνοιγμα της στον κόσμο. Στην κάλυψη πρωτογενών, ουσιωδών ανθρώπινων αναγκών, με την ταυτόχρονη εισαγωγή νέων περιβαλλοντικών παραμέτρων. Στην εμπνευσμένη αλλά και με μέτρο χρήση της τεχνολογίας. Εντέλει, στον ουσιαστικό ρόλο και την ευθύνη του αρχιτέκτονα δημιουργού.

Το βραβείο Pritzker του 2018 στον Ινδό αρχιτέκτονα Balkrishna Doshi, ίσως να δηλώνει μια συγκεκριμένη

θέση απέναντι σε αυτήν την ιδεολογική αμφιταλάντευση που σημαδεύει το σημερινό αρχιτεκτονικό τοπίο. Ή ίσως όχι;

Εικόνα 06

Σημειώσεις:

https://www.archdaily.com/890126/balkrishna-doshi-named-2018-pritzker-prize-laureate
“My works are an extension of my life, philosophy and dreams trying to create treasury of the architectural spirit. I owe this prestigious prize to my guru, Le Corbusier. His teachings led me to question identity and compelled me to discover new regionally adopted contemporary expression for a sustainable holistic habitat” και αλλού, όπως για σειρά θεμάτων: https://www.archdaily.com/tag/balkrishna-doshi

Πηγές εικόνων:
01. Tagore Memorial Hall (1966) :
https://www.dezeen.com/2017/07/10/balkrishna-doshi-key-projects-influential-indian-architect-ahmedabad/
02. Centre for Environmental Planning and Technology (1968)
:https://www.archdaily.com/890350/2018-pritzker-prize-winner-balkrishna-doshis-work-in-21-images
03. Aranya Low-Cost Housing (1986) :
https://www.instagram.com/p/BgBrZPuHIRl/?taken-by=pritzkerarchitectureprize
04. Amdavad ni Gufa (1995):
https://www.archdaily.com/890350/2018-pritzker-prize-winner-balkrishna-doshis-work-in-21-images
05. Centre for Environmental Planning and Technology (1968)
:https://www.archdaily.com/890350/2018-pritzker-prize-winner-balkrishna-doshis-work-in-21-images
06. Amdavad ni Gufa (1995):
https://www.archdaily.com/890350/2018-pritzker-prize-winner-balkrishna-doshis-work-in-21-images